

ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASÍ JOQARÍ BILIMLENDIRIW, ILIM HÁM
INNOVACIYALAR MINISTRILIGI

ÁJINIYAZ ATÍNDAGÍ NÓKIS MÁMLEKETLIK
PEDAGOGIKALÍQ INSTITUTÍ

«Tastiyqlayman»

Oqıw isleri boyınsha prorektor

w.w.a. A. Abdiev

2024-jil «29» 06

“QARAQALPAQ ÁDEBIYATÍ TARIYXÍ (XVIII-XIX ásir)”
PÁNI BÓYÍNSHA
SILLABUS
(kúndizgi bólim ushın)

Bilim tarawı: 100000 – Gumanitar
Tálim tarawı: 110000 - Pedagogika
Tálim baǵdarı: 60111500 – Ana tili hám ádebiyatı
(Qaraqalpaq tili hám ádebiyatı)

MODUL/ PÁN SILLABUSÍ

Túrkiy tiller fakulteti

60111500 –Ana tili hám ádebiyatı (Qaraqalpaq tili hám ádebiyatı)

Pán atı	Qaraqalpaq ádebiyatı tariyxı (XVIII-XIX ásir)
Pán túri	Májbúriy
Pán kodı	
Jıl	4
Semestr	3
Tálim forması	Kúndizgi
Shınıǵıwlar forması hám semestrlerge ajratılǵan saatlar	120
Lekciya	30
Ámeliy shınıǵıwlar	-
Laboratoriya shınıǵıwları	-
Seminar	30
Óz betinshe tálim	60
Kredit muǵdarı	4
Bahalaw forması	Imtixan
Pán tili	Qaraqalpaq

Pánniń maqseti (PM)

PM1	Talabalarǵa qaraqalpaq ádebiyatı tariyxı XVIII-XIX ásirlerdegi qaraqalpaq ádebiyatınıń rawajlanıw barısı, usı dáwir ádebiyatı wákilleri, dóretiwshiliginiń ideyalıq-tematikalıq, kórkemlik ózgeshelikleri haqqında teoriyalıq bilim, kónlikpe hám túsinińlerin rawajlandırıwdan ibarat.
-----	---

Pándi ózlestiriw ushın zárúr baslanǵısh bilimler

1	Erte dáwir qaraqalpaq ádebiyatı tariyxı
2	Ádebiyattanıwǵa kirisiw

Tálim nátiyjeleri (TN)

	<i>Bilimi jaǵınan</i>
TN1	XVIII-XIX ásirlerdegi qaraqalpaq ádebiyatınıń rawajlanıw barısı haqqında bilimge iye bolıwı kerek;
TN2	XVIII-XIX ásirlerdegi qaraqalpaq ádebiyatı shayırlarınıń ádebiy xızmetleri, qıssaxanlıǵı haqqında bilimlerde iyelewi kerek;
TN3	XVIII-XIX ásirlerdegi qaraqalpaq ádebiyatı wákilleri dóretiwshiliginiń ideyalıq-tematikalıq, kórkemlik ózgeshelikleri haqqında teoriyalıq túsinińlerge iye bolıwı kerek;
TN4	XVIII-XIX ásirlerdegi qaraqalpaq ádebiyatında shayırlar aytısınıń rawajlanıw baǵdarları boyınsha bilimge iye bolıwı kerek;

	<i>Kónlikpe jaǵınan</i>
TN5	XVIII-XIX ásirlerdegi qaraqalpaq ádebiyatınıń rawajlanıw barısı haqqında bilimge iye boladı;
TN6	XVIII-XIX ásirlerdegi qaraqalpaq ádebiyatı shayırlarınıń ádebiy xızmetleri, qıssaxanlıǵı haqqında bilimlerde iyeleydi;
TN7	XVIII-XIX ásirlerdegi qaraqalpaq ádebiyatı wákilleri dóretiwshiliginiń ideyalıq-tematikalıq, kórkemlik ózgeshelikleri haqqında tereń teoriyalıq bilimlerde ózlestiredi
TN8	XVIII-XIX ásirlerdegi qaraqalpaq ádebiyatında shayırlar aytısınıń ózgesheliklerin úyrenedi.

Pán mazmunı

Shınıǵıwlar forması: lekciya (L)	
L1	Kirisiw. Pánniń maqseti hám wazıypaları
L2	XVIII ásirdegi qaraqalpaq mádeniy-ádebiy ortalıǵı hám ádebiy baylanıslar
L3	Jiyen jıraw Amanlıq ulınıń ómiri hám dóretiwshilik jolı
L4	XIX ásirdegi qaraqalpaq lirikasınıń janrlıq ózgeshelikleri hám klassifikaciyası
L5	XIX ásir qaraqalpaq lirikasınıń poetikalıq forması boyınsha jikleniwi
L6	Kúnxoja Ibrayım ulınıń ómiri hám dóretiwshilik jolı
L7	Ájiniyaz Qosıbay ulınıń ómiri hám dóretiwshilik jolı
L8	Ájiniyaz shıǵarmalarınń janrlıq ózgeshelikleri
L9	Ájiniyaz dóretiwshiliginde Shıǵıs poeziyası dástúrleri
L10	Berdaq Ğarǵabay ulınıń ómiri hám dóretiwshilik jolı
L11	Berdaqtıń dástanlıq shıǵarmaları
L12	Berdaqtıń shejire janındaǵı shıǵarması
L13	Shayırlar aytısı
L14	Ótesh Alshınbay ulınıń ómiri hám dóretiwshilik jolı
L15	Gúlmurat hám Sarıbay shayırdıń ómiri hám dóretiwshiligi
Shınıǵıwlar forması: seminar (S)	
S1	XVIII ásirdegi qaraqalpaq ádebiyatınıń tariyxıy rawajlanıw tendenciyası
S2	Jiyen jırawdıń «Posqan el» tolǵawı
S3	XIX ásir qaraqalpaq xalqınıń ádebiy ortalıǵı

S4	Kúnxojanıń nalısh hám publicistikalıq qosıqları
S5	Kúnxojanıń yumor-satiralıq qosıqları
S6	Ájiniyazdıń didaktikalıq qosıqları
S7	Ájiniyaz shayırdıń nazira janındaǵı qosıqları
S8	Ájiniyaz poeziyasında murabba hám muxammesler
S9	Berdaqtıń publicistikalıq hám nalısh janındaǵı qosıqları
S10	Berdaqtıń yumor-satiralıq shıǵarmaları
S11	Berdaqtıń tariyxıy temadaǵı «Aydos baba», «Ernazar biy» shıǵarmaları
S12	XVII-XIX ásirlerdegi qaraqalpaq shayırlar aytısı
S13	Ótesh shayırdıń kórkemlik dúnyası
S14	Gúlmurat - lirik shayır
S15	Sarıbay – lirik shayır

№	Óz betinshe tálim (ÓT)	
1.	Seminar hám ámeliy shınıǵıwlarǵa tayarlıq kóriw hám úy jumısların orınlaw	10
2.	Máseleler (kazu)lar dúziw	10
3.	Berilgen dáreklerdi awdarma islew	10
4.	Pán boyınsha belgilengen bir tema boyınsha esse jazıw	10
5.	Ilimiy konferenciyaǵa tezis tayarlaw	10
6.	Berilgen tema boyınsha referat jumısın tayarlaw	10
Jámi		60

Tiykargı ádebiyatlar

1.	Mámбетov K. Erte dáwirdegi qaraqalpaq ádebyaitı. – Nókis: Bilim, 1992. -248 b.
2.	Jarimbetov Q. XIX ásir qaraqalpaq lirikasınıń janrlıq qásiyetleri hám rawajlanıw tariyxı. – Nókis: Bilim, 2004.
3.	Dáwqaraev N. Shıǵarmalarınıń tolıq jıynaǵı. II tom. – Nókis: 1977.
4.	Mambetov K. Ájiniyaz. – Nókis: Bilim, 1994.
5.	Paxratdinov Á. Berdaq shayırdıń dástanlıq shıǵarmaları. –Nókis: Qaraqalpaqstan, 1987.
6.	Hamidov H. Shıǵıs tillerindegi jazba dárekler hám XIX ásirdegi qaraqalpaq shayırları. – Nókis, 1991.

Qosımsha ádebiyatlar

1.	Mambetov K. Qaraqalpaq tolgawları. – Nókis: Bilim, 1995.
2.	Álewov Ó. Qaraqalpaqstanda tálim-tárbiyalıq oylardıń qalıplesiwi hám

	rawajlanıwı. Nókis: Bilim, 1993.
3.	Karimov A. Jiyen jırawdıń ómiri hám tvorchestvosı. –Nókis: Qaraqalpaqstan, 1963.
4.	Ismaylov B. Kúnxojanıń ómiri hám tvorchestvosı. –Nókis: Qaraqalpaqstan, 1961.
5.	Tilewmuratov M. Qaraqalpaq poeziyası - tariyxıy dárek. Nókis: Qaraqalpaqstan, 1994.
6.	Qálimbetov B. Ájiniyazdıń lirikası. –Nókis: Bilim, 1981.
7.	Qaraqalpaqstan tariyxı. (Áyyemgi zamannan biziń kúnlerimizge deyin) – Nókis: Qaraqalpaqstan, 1989.
8.	Bayniyazov Q. Qosıqtıń kúshi. – Nókis, «Qaraqalpaqstan», 1981.
9.	Murtazaev A. Shayırdıń muhabbatı. – Nókis: Qaraqalpaqstan, 1988.
10.	Paxratdinov Á. Ájiniyaz shayırdıń kórkemlik dúnyası. –Nókis: Qaraqalpaqstan, 2014.
	Internet saytları
	1. www.tdpu.uz 2. www.pedagog.uz 3. www.ziyonet. uz

Talabalardıń pán boyınsha ózlestiriw kórsetkishin qadaǵaalwda tómenдеgi ólshemler usınıs etiledi:

Bahalaw tártibi óz ishine qadaǵalaw túrin (aralıq, kúndelik hám juwmaqlawshı) qamtıp aladı. Talabanıń ózlestiriw dárejesei tómenдеgishe jol menen bahalanadı:

Dárejesei	Ballar (procent)	Reyting	
A+	95 – 100 ball	4.5	Ayrıqsha
A	90 – 94 ball	4.0	
B+	85 – 89 ball	3.5	Júdá jaqsı
B	80 – 84 ball	3.0	
C+	75 – 79 ball	2.5	Jaqsı
C	70 – 74 ball	2.0	
D+	65 – 69 ball	1.5	Shártli ótti
D	60 – 64 ball	1.0	
F	59 ball hám onnan tómen	0.0	Ótpedi

Ballardıń bólistiriliwi
Aralıq qadaǵalaw - 30 ball
Kúndelik qadaǵalaw -20 ball
Juwmaqlawshı qadaǵalaw -50 ball
Jámi: 100 ball
Talabalardıń ózlestiriwin bahalaw ólshemleri

«A+», «A», «B+» baha: talaba materialdı erkin túrde tez ózlestiredi: qátelerge jol qoymaydı; Shınıǵırlarda belsene qatnasadı. Sorawlarǵa tolıq hám anıq juwap beredi.

«B», «C+», «C» baha: talaba materialdı jaqsı ózlestirgen, onı logikalıq jaqtan sáwlelendire aladı; Shınıǵırlarda belsene qatnasadı; Sorawlarǵa tolıq hám anıq juwap beredi, biraq onsha áhmiyetli bolmaǵan qátelerge jol qoyadı.

«D+», «D» baha: tiykarǵı materiallardı bileđi, biraq anıq sáwlelendiriwge qıynaladı; sorawlarǵa juwap beriwde anıqlıq hám tolıqlıq jetispeydi, materiallardı usınıwda ayırım qáteliklerge jol qoyadı; kommunikaciya procesinde qıyınshılıq sezedi.

«D» (ótpedi) baha: materiallardı ózlestirmegen; sorawlarǵa juwap bere almaydı; Shınıǵırlarǵa qatnaspaydı.

Talabalardı bahalawda tómendegiler esapqa alınadı:

- Shınıǵırlardaǵı qatnas (Sabaqqa qatnas);
- Shınıǵırlarda belsendilik hám dóretiwshilik;
- Tiykarǵı hám qosımsha materialların ózlestiriw;
- Ózbetinshe tálim boyınsha tapsırmalardı óz waqtında ornlaw;
- Qadaǵalawdıń barlıq túrlerin óz waqtında ornlaw.

Talabalardıń pán boyınsha ózlestiriw kórsetkishin qadaǵalawda tómendegi kriteriyalar usınıs etiledi:

- a) 5 baha alıw ushın talabanıń bilim dárejesi tómendegilerge juwap beriwi lazım:
 - Panniń mánisi hám mazmunın tolıq ashıp bere alsa;
 - Pándegi temalardı bayanlawda ilimiylik hám logikalıq saqlanıp, ilimiy qátelik hám aljasırlarǵa jol qoymasa;
 - Pán boyınsha tema materiallarınıń teoriyalıq hám ámeliy áhmiyeti haqqında anıq túsinikke iye bolıw;
 - Pán sheńberinde jeke pikirlerin bayan ete alsa;
 - Berilgen sorawlarǵa anıq hám qısqa juwap bere alsa;
 - Konspektke puxta tayarlangan bolsa;
 - Óz betinshe tapsırmalardı anıq hám qısqa orınlaǵan bolsa;
 - Pánge tiyisli nızamlar hám basqa da normativ hújjetlerdi tolıq ózlestirgen bolsa;
 - Pánge tiyisli temalardıń biri boyınsha ilimiy maqala baspadan shıǵarǵan bolsa;
 - Tariyxıy processlerdi analiz ete alsa
- b) 4 baha alıw ushın talabanıń bilim dárejesi tómendegilerge juwap beriwi lazım:
 - Panniń mánisi hám mazmunın tolıq ashıp bere alsa;
 - Pán mazmunınıń ámeliy áhmiyeti haqqında anıq túsinikke iye bolsa;
 - Pán boyınsha berilgen wazıypa hám tapsırmalardı oqıw baǵdarlaması sheńberinde ornlasa;
 - Pán boyınsha berilgen sorawlarǵa durıs juwap bere alsa;
 - Konspektke puxta tayarlangan bolsa;
 - Óz betinshe tapsırmalardı anıq hám qısqa orınlaǵan bolsa;
 - Pánge tiyisli nızamlar hám basqa da normativ hújjetlerdi tolıq ózlestirgen bolsa.

- v) 3 baha alirw ushm talabaniń bilim dárejesi tómendegilerge juwap beriwi lazim:
- pán haqqında ulıwma túsinikke iye bolsa;
 - pán temaların tar sheńberde ashıp berip, bayan etiwde ayırım kemshiliklerge jol qoysa;
 - bayan etiwde anıq bolmasa;
 - berilgen sorawlarǵa anıq emes juwaplar berse;
 - pán boyınsha konspekt puxta islenbeheń bolsa.
- g) tómendegi jaǵdaylarda talabaniń bilim dárejesi qanaatlandırarsız 2 baha menen bahalanıwı múmkin:
- pán boyınsha shınıǵıwlarǵa tayarlıq kórmegen bolsa;
 - Pán boyınsha shınıǵıwlarǵa hesh qanday túsinikke iye bolmasa;
 - pán boyınsha materiallardı basqalardan kóshirip kóshirip alǵanlıǵı sezilip tursa;
 - pán boyınsha materiallarda qátelikler hám kemshiliklerge jol qoyılǵan bolsa;
 - pán boyınsha berilgen sorawlarǵa juwap alınbasa;
 - pándi bilmese.

Pán oqıtıwshısı haqqında maǵlıwmat

Avtor:	Matimov K. – filologiya ilimleri boyınsha filosofiya doktori (PhD), úlken oqıtıwshı
E-mail:	matimovk81@mail.ru
Jumıs ornı:	Ájiniyaz atındaǵı Nókis mámleketlik pedagogikalıq instituti, Qaraqalpaq ádebiyatı kafedrası
Pikir bildiriwshiler:	I.Mambetov – Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti «Qaraqalpaq ádebiyatı» kafedrası docenti wazıypasın atqarıwshısı, filologiya ilimleri boyınsha filosofiya doktori (PhD) H.Allambergenov – Ájiniyaz atındaǵı Nókis mámleketlik pedagogikalıq instituti «Ózbek ádebiyatı» kafedrası docenti wazıypasın atqarıwshısı, filologiya ilimleri boyınsha filosofiya doktori (PhD)

Usı Sillabus Ájiniyaz atındaǵı Nókis mámleketlik pedagogikalıq instituti oqıw-metodikalıq Keńesiniń 2024 – jil “29” 06 № 11 sanlı májilis bayanlaması menen tastıyqlanǵan.

Usı Sillabus Qaraqalpaq ádebiyatı kafedrasınıń 2024 – jil “27” 06 № 11 sanlı májilis bayanlaması menen maqullanǵan.

Oqıw-metodikalıq basqarma baslıǵı:

A.Abdiev

Túrkiy tiller fakulteti dekanı:

B.Davletov

Qaraqalpaq ádebiyatı kafedrası baslıǵı:

S.Kazaxbaev

Dúziwshi:

K.Matimov